

Kunnskapsdepartementet

Deres ref: [Deres ref]

Vår ref: IGL

Dato: 10.06.2025

Akademikernes innspill til stortingsmelding om Profesjonsnære utdanninger over hele landet

Akademikerne er hovedorganisasjonen for personer med utdanning på masternivå eller mer. Akademikerne har 13 medlemsforeninger med til sammen 265 000 medlemmer, hvorav mange er profesjonsutøvere.

Regjeringen løfter mange viktige utfordringer i meldingen. Vi trenger folk med kompetanse for løse morgendagens utfordringer. Samtidig har søkertallene til flere profesjonsutdanninger gått ned, og det er viktig å sikre bedre og bredere rekruttering uten at det går på bekostning av kvaliteten i utdanningene.

Praksis

God og nok praksis er viktig for profesjonsutdanningene, men det må ikke gå på bekostning av den forskningsbaserte undervisningen. I det siste har man sett en tendens til at disse settes opp mot hverandre. Vi mener den beste undervisningen kommer ved å sørge for en kombinasjon av praksis og forskningsbasert undervisning.

For best mulig læringsutbytte må studentene få god oppfølging i praksisperiodene. Det er derfor behov for å styrke veilederkompetansen på arbeidsplassene der studentene har praksisopphold.

Økt bruk av praksis koster, både i form av tid og ressurser hos utdanningsinstitusjonene og aktørene som tar inn praksisstudenter. I helsesektoren opplever mange studenter å komme til en presset arbeidsplass med lite ressurser og tid til å følge opp studentene. **Akademikerne mener det må tilrettelegges for ordninger som bidrar til rekruttering til veilederstillinger og et system som sikrer, ivaretar og verdsetter denne kompetansen. Dette må følges opp med ressurser.**

Vi ser ofte at mangel på praksisplasser blir en flaskehals og at mange studenter opplever en bratt læringskurve når de kommer ut i arbeidslivet. Fra Akademikernes medlemsforeninger får vi innspill om at det er et utnyttet potensial for praksisplasser i privat sektor. Derfor må det tilrettelegges for tettere samarbeid mellom UH-sektoren og arbeidslivet. Incentiver og støtteordninger må på plass så vel som økt bruk av delte stillinger.

Fagmiljøer og kvalitet

Selv om praksis og erfaringsbasert undervisning er viktig i profesjonsutdanningene er dette ofte også krevende og ofte teoritunge utdanninger. Slike utdanninger fordrer sterke fagmiljøer og høy forskningskompetanse for å gi studentene et godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag når de skal ut i arbeidslivet. **Studentene må få oppdatert kunnskap om den faglige utviklingen innenfor fagene de studerer. Betydningen av at utdanningene både er erfarings- og forskningsbaserte er viktig.** Dette fordrer at fag- og forskningsmiljøene ikke blir for små og at man sørger for solide fagmiljøer. Akademikerne er derfor bekymret for hva det vil si for fagmiljøene når man foreslår å endre kravene til fagmiljø på masterstudier med obligatorisk praksis.

Regjeringen foreslår å fjerne krav om fire doktorgradsprogram for å bli universitet. **Vi mener at dette kan gå på bekostning av forskningsinnsatsen, og støtter ikke forslaget.**

Nivå- og innholdskravene reflekterer fagmiljøenes vurdering av hva som er nødvendige forkunnskaper hos studentene. Kravene bidrar også til at studentene stiller med relativt lik kompetanse når de starter på studier, for eksempel innen matematikk og realfag. Akademikerne er glade for at regjeringen ikke fjerner nivåkrav til lærerstudiet. Derimot er vi skeptiske til å gi institusjonene dispensasjon. At man åpner for å fjerne nivåkravene på lærerutdanningene kan føre til dårligere studieprogresjon og til å øke kvalitetsforskjeller.

Stillingskategorier

Regjeringen vil rendyrke den såkalte dosentstigen til å bygge på yrkeserfaring og pedagogisk erfaring. Dette kommer også fram i høring av forslag til forskrift om undervisnings- og forskningsstillinger og rekrutteringsstillinger. Her foreslås «Forsknings- og utviklingsarbeid» erstattet av «faglig utviklingsarbeid», for å åpne for en bredere vurdering. **Akademikerne mener en fjerning av forskningsdimensjonen i dosentstigen vil kunne svekke kvaliteten.** Forskningsbasert utdanning er et svært viktig verktøy for å spre ny kunnskap i samfunnet og befolkningen. Det er derfor viktig å sikre at academia opprettholder et høyt forskningsbasert nivå på sine aktiviteter. Universiteter og høyskoler skal drive sin virksomhet forskningsbasert. Dette forslaget mener vi vil være nok et steg i retning av å svekke forskningen i UH-sektoren.

Mangfold i profesjonsutdanningene

En satsing på tidlig innsats er essensiell for å sikre like muligheter. Dette var noe vi spilte inn i arbeidet og er glade for regjeringen nå har tatt det med. **Tidlig innsats er spesielt viktig for å få flere gutter og menn inn i høyere utdanning.** Det kan også bidra til at flere elever tar utypiske utdanningsvalg. Gode rådgivningstjenester og samarbeid med skoler og utdanningsinstitusjoner er viktige virkemidler, som må styrkes.

Andelen menn som søker seg til høyere utdanning er synkende. Økende kjønnsubalanse er en utfordring på flere av profesjonsutdanningene, som blant annet jus, medisin, odontologi, psykologi og veterinærmedisin. **Akademikerne er derfor positive til kjønnskvoter.** Her viser vi også til vårt innspill til st. meld 20 Opptak til høyere utdanning.

Sosial reproduksjon i høyere utdanning er en utfordring. Nylig la HK-dir frem rapporten «Mangfold og ulikhet i høyere utdanning»[1] som viser nettopp dette. Der finner man også at dette spesielt gjelder for de lengre profesjonsutdanningene. **Akademikerne mener at en god og forutsigbar studiestøtte er viktig for at flere skal kunne ta høyere utdanning.** Rapporten «Studiestøttens kjøpekraft»[2] skrevet av Samfunnsøkonomisk analyse på oppdrag fra Akademikerne viser at studiestøttens kjøpekraft har gått ned med 20 prosent de siste 20 årene. Dette medfører at studentene må jobbe mer noe som går utover studietid og dermed kvaliteten og progresjonen.

[1] HK-dir, Mangfold og ulikhet i høyere utdanning, <https://hkdir.no/rapporter-undersokelser-og-statistikk/mangfold-og-ulikhet-i-hoyere-utdanning-hvordan-pavirkes-rekruttering-og-gjennomforing-i-hoyere-utdanning-av-studentenes-sosiale-bakgrunn>

[2] Samfunnsøkonomisk Analyse, Studiestøttens kjøpekraft, <https://www.samfunnsokonomisk-analyse.no/rapporter/2024/4/10/r10-2024-studiestttens-kjpekraft>

Med vennlig hilsen,
Akademikerne

—